

Nagovor predsednika Državnega sveta RS Alojza Kovšce na posvetu »Pogoji, ki jim mora biti zadoščeno za pravičen prehod iz premoga v Šaleški dolini«, 7. maj 2021

Spoštovane gospe in gospodje;

spoštovani generalni direktor Holdinga Slovenske elektrarne dr. Viktor Vračar;

spoštovani generalni direktor Premogovnika Velenje dr. Janez Rošer;

spoštovani minister za okolje in prostor mag. Andrej Vizjak in ostali državni sekretarji;

cenjeni kolegi državni svetniki; cenjeni poslanci in drugi visoki gostje;

spoštovani udeleženci ter vsi, ki nas spremljate na daljavo ...

toplo dobrodošli v naši sredini, v dvorani Državnega sveta oz. drugega doma slovenskega parlamenta, katerega vrata so javnosti vselej odprta, zlasti ko gre za pereča socialna, družbena, gospodarska, celo politična vprašanja. Kako zagotoviti pravičen prehod iz premoga v Šaleški dolini, je nedvomno eno takšnih. Še več, osebno bom vesel, če bomo z današnjim posvetom odprli to poglavje še pravočasno in če bodo današnja omizja v nadaljevanju jasno in natančno definirala ključne izzive, ki nas ob tem čakajo v naslednji nekaj letih ter posledično tudi postregla s paletto predlogov modrih in zelenih rešitev.

Kaj vse tokrat visi na nitki, smo najavili že v vabilu na dogodek. Pa vendar je prav, da si jih tudi v tem uvodnem delu znova priključimo, saj bomo vlekli ključne poteze prav v času, ki se vrtoglavo hitro spreminja, digitalizira in elektrificira. Izstop iz premoga bo imel signifikanten vpliv na ceno električne energije in konec koncev tudi na stopnjo naše energetske samozadostnosti. Veliko besed v naši hiši radi namenimo ohranjanju delovnih mest, odpiranju novih, bolj zelenih in z dodano vrednostjo, neradi pa slišimo o tem, koliko delovnih mest bo izgubljenih in koliko družin zaradi tega v socialni stiski. Zaradi vse večje centralizacije Slovenije okoli glavnega mesta, se prazni podeželje, mladi pa celo iščejo bolje plačana in perspektivna delovna mesta čez sosednjo mejo in znotraj Evropske unije.

Kako bo zapiranje Premogovnika Velenje vplivalo na gospodarsko podobo regije, o tem imamo še vedno različne poglede. Zagotovo pa lahko rečemo, da je bil njegov vpliv na lokalno okolje in njegove prebivalce v vsej zgodovini izjemno močan. Pravzaprav sta njegov vpliv in moč vtisnjena v samo identiteto regije kot premogovniške regije, zato moramo, zlasti iz izkušenj podobnih preteklih praks, biti tokrat previdnejši, modrejši in predvsem dolgoročnejši. V Šaleški dolini se skriva veliko tehnološkega znanja, odličnih in zelo iskanih kadrov, zato je naša dolžnost, da to bogastvo optimalno in vsestransko izkoristimo. Zapiranje rudnika se ne zgodi čez noč, a čas je dragocen zaveznik, če vemo, kam gremo, in če to pot

osmislimo skupaj. Prenehanje izkopavanja premoga zlasti iz vidika povedanega torej še ne pomeni zapiranja rudnika. Čeprav se rudniki zapirajo, je v svetu dovolj novih priložnosti za nadaljnji razvoj in prenos tega slovenskega premogovniškega bogastva. Izvoz znanja bo pravzaprav največji potencial v prihodnosti, zato verjamem, da lahko kljub negotovosti, ki jo lahko čutimo tudi tukaj med nami, z drzno in smelo zastavljeno strategijo osmislimo dobro zgodbo z uspešnim razpletom. Ko govorimo o negotovi usodi več tisoč ljudi, je prav, da za isto mizo sedemo vsi, ki bomo o tem kakor koli odločali in odločili. Koliko let potrebujemo, da zagotovimo pravičen prehod iz premoga v Šaleški regiji, ni nekaj, kar bi nekdo na hitro odločil v Bruslju, Ljubljani ali Velenju. Gre za proces, ki hkrati pomeni odprt in trajen dialog z vsemi relevantnimi partnerji. Prepričan sem, da bo današnji posvet pokazal, da je temu res tako. Konec koncev govorimo o izpadu oz. nadomestilu manjka celo do 60-ih odstotkov proizvodnje električne energije in posledično o skoraj 10 tisoč ogroženih delovnih mestih. Seveda se pri tem zastavlja ključno vprašanje, kako bosta ekonomska vzdržnost in socialna pravičnost uravnavali tehnico razvoja šaleške premogovniške regije v prihodnje in ali smo na to res dobro pripravljeni? Pa ne le to, prehod bo vključeval zahtevno prostorsko in okoljsko sanacijo območij, le-ta pa zahteva čas in denar.

Spoštovani,

danes se pogovarjamo pravzaprav o prihodnosti slovenskega gospodarstva. Politika mora čim prej poiskati ustrezne in delujoče koncepte kot odgovore na zamujene priložnosti glede naše energetske sposobnosti, saj smo žal prav zaradi zadržkov večinoma ekologov v energetske nezavidljivem položaju. Logično bi bilo za pričakovati, da bomo imeli te odgovore preden zapiramo naše rudnike in elektrarne, pa vendar je realnost drugačna. Za mirno in stabilno prihodnost bomo morali upoštevati to problematiko celostno, tako z okoljskega, energetskega, socialnega in gospodarskega vidika. Želim si, da bi z današnjim posvetom naredili korak v pravo smer, postavili dobra izhodišča za realno izvedljiv in pravičen prehod, postavili jasne pogoje, kdo, kaj in kdaj naj sodeluje v tem kompleksnem procesu, predvsem pa postavili nove smernice, ki jih bomo usklajene lahko upoštevali pri pripravi podporne zakonodaje. Hvala za pozornost, z velikim veseljem in zanimanjem bom spremljal diskusije v nadaljevanju.